

УДК 332.1+336.14
JEL Classification G31

Шушкова Юлія

к.е.н., доцент, доцент кафедри державних і місцевих фінансів
Львівський національний університет імені Івана Франка
м. Львів, Україна
E-mail: shushkova@ukr.net

БЮДЖЕТНО-ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ПІДТРИМКИ КОНКУРЕНТО-СПРОМОЖНОСТІ МАЛОГО ТА СЕРЕДЬНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

Анотація

Вступ. З огляду на особливо важливі функції малого та середнього підприємництва на сучасному етапі розвитку економіки, підтримка цього сегменту підприємництва є одним з головних пріоритетів економічної політики більшості країн світу. Серед інструментів державного регулювання економічних процесів, у тому числі й у розвитку малого та середнього бізнесу, значної ролі набувають бюджетно-податкові інструменти підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва. Розвиток сучасного вітчизняного малого і середнього бізнесу свідчить про недостатність використання таких інструментів і необхідність їхнього вдосконалення.

Методи. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи групувань, логічного аналізу, стратегічного менеджменту, системного та порівняльного аналізу.

Результати. Аргументовано, що розвиток малого та середнього підприємництва здійснює значний внесок у соціально-економічний розвиток держави, зокрема, забезпечує збільшення обсягів валового регіонального продукту та відрахувань до місцевих бюджетів, створення нових робочих місць та підвищення рівня зайнятості, а також посилення інноваційного складника конкурентоспроможності національної економіки. Водночас, на сьогоднішній день в Україні не забезпечені основні компоненти сприятливого економічного середовища для успішного розвитку малого і середнього підприємництва. Зокрема, йде мова про неефективну бюджетно-податкову політику стимулювання підприємницької активності. Виходячи з актуальності досліджуваної теми, визначено цільові орієнтири удосконалення державної політики щодо підтримки конкурентоспроможності сектору малого і середнього підприємництва, зокрема, розроблено ряд заходів регіональним органам державного управління в частині бюджетно-податкової політики, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємств сектора МСП.

Перспективи. Подальші дослідження в аналізованій сфері доцільно зосередити на дослідженні передового світового досвіду застосування бюджетно-податкових інструментів підтримки малого та середнього бізнесу з метою його використання в українських реаліях.

Ключові слова: бюджетно-податкові інструменти, конкурентоспроможність, сектор малого та середнього підприємництва, державна політика, стратегічні пріоритети.

Вступ. Досвід розвинених держав свідчить, що існує достатньо тісна залежність між конкурентоспроможністю підприємств сектора малого і середнього підприємництва (далі – МСП) та рівнем соціально-економічного розвитку країни, якістю життя населення. Загальновідомою є економічна роль сектора МСП (значна частка у ВВП, інноваційній активності реального сектору економіки, зайнятості населення, формуванні конкурентного середовища тощо). Водночас сектор МСП утворює ядро середнього прошарку населення, який відіграє економічно стабілізуючу роль.

В цьому контексті одне з ключових завдань економічної політики органів державного управління повинно проявлятися у створенні належних умов для ефективної діяльності суб'єктів сектора МСП та сприянні його розвитку не лише у кількісному вираженні, але й забезпеченні високого рівня конкурентоспроможності. Насамперед йде мова про формування системи бюджетно-податкових інструментів підтримки малого та середнього підприємництва з тим, щоб сформувати

потужний імпульс для його розвитку.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми становлення і розвитку сектору МСП, в тому числі на різних рівнях ієрархії управління економікою, досліджуються у наукових працях таких вітчизняних науковців, як: Т. Васильців, О. Власюк, Л. Воротіна, С. Дрига, В. Зянько, Ю. Єхануров, Т. Ковальчук, М. Козоріз, О. Кузьмін, Д. Ляпін, В. Ляшенко, В. Мікловда, А. Мокій, С. Реверчук, В. Рябошлик та ін. Серед авторів, які вивчають проблеми забезпечення конкурентоспроможності підприємницького сектору, варто виділити праці таких науковців, як: Я. Жаліло, П. Друкер, Б. Йонсон, А. Кучерова, В. Геєць, Ю. Полунєєв, А. Поручник, Е. Райнерт, А. Садеков, Дж. Сакс, П. Самуельсон, М. Чумаченко, А. Юданов та ін.

Аналіз основних праць у розрізі зазначених наукових напрямів дозволив дійти висновку про те, що зарубіжними і вітчизняними вченими зроблено значний внесок у дослідження проблем функціонування малого та середнього бізнесу. Проте, особливості сучасного періоду розвитку економіки України та сектору МСП, функціонування бюджетно-податкової системи держави, зміни умов внутрішнього і зовнішнього середовища функціонування суб'єктів підприємницької діяльності обумовлюють потребу в обґрунтуванні нових дієвих та ефективних бюджетно-податкових інструментів підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва.

Мета. Метою статті є наукове обґрунтування бюджетно-податкових інструментів підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва в Україні.

Методологія дослідження. У процесі дослідження використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи групувань, логічного аналізу, стратегічного менеджменту (для обґрунтування інструментів та засобів підвищення конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва); системного та порівняльного аналізу.

Результати. Сьогодні в Україні спостерігаються негативні тенденції щодо погіршення внутрішніх і зовнішніх аспектів конкурентоспроможності сектору МСП, пов'язані з:

- обмеженістю і недостатністю бюджетної підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва, що проявляється у відсутності гарантій та складності отримання державної допомоги, відсутності стабільності та послідовності в політиці фінансової підтримки;

- демотивацією до підприємництва через високий рівень трансакційних витрат відкриття/закриття підприємств, купівлі/продажу бізнесу, отримання дозволів, погоджень, ліцензій, державного (комунального) майна, землі, державного замовлення в умовах все ще високого податкового навантаження, недостатнього рівня захисту права власності, недосконалого конкурентного середовища, високої вартості фінансово-кредитних ресурсів. Все це утворює системні перешкоди для подальшого розвитку підприємництва та зміцнення конкурентоспроможності реального сектору економіки України;

- обмеженою чисельністю практик формування інтегрованих торговельно-виробничих систем та коопераційних відносин, у яких беруть спільну участь суб'єкти малого, середнього та великого підприємництва;

- недосконалістю бюджетно-податкових інструментів підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва;

- низьким рівнем розвитку та ефективності функціонування суб'єктів інституційної підприємницької інфраструктури (бізнес-інкубатори, інвестиційно-інноваційні центри, технологічні парки, кластери тощо).

Відтак, конкурентоспроможність малого і середнього підприємницького сектору держави використовується недостатньо ефективно, що призводить до нераціональності важливих структурних характеристик, та пов'язане з такими чинниками і причинами:

- зниження мотивації до підприємницької діяльності через невисокі фінансові результати господарювання та значну частку суб'єктів господарювання, які збиткові або припинили діяльність. Це обумовлено як об'єктивними причинами все ще обмеженої місткості внутрішнього ринку, низької купівельної спроможності населення та збільшенням обсягів продажу товарів, виготовлених не на

території України, так і суб'єктивними чинниками високої витратомісткості фінансово-господарської діяльності, складності проходження дозвільних, реєстраційних, погоджувальних та контролюючих процедур;

- низький рівень захищеності майна та права власності суб'єктів підприємництва, у т.ч. через наявність дій, пов'язаних з протиправним захопленням підприємств, недосконалість чинного корпоративного і кримінального законодавства і судової системи щодо протидії рейдерству, відсутність практики впровадження міжнародних стандартів боротьби з протиправними поглинаннями та активної участі ЗМІ у вирішенні проблеми неправомірного захоплення суб'єктів господарювання та їх майна, активів, персоналу. До прикладу, за даними Українського союзу промисловців і підприємців в країні діє 35-50 спеціалізованих рейдерських груп, що складаються з досвідчених юристів і економістів. Кількість рейдерських атак в рік перевищує 3000, а їх результативність складає більше 90%. Збитки від рейдерських захоплень оцінюються в 3-5 млрд дол. США щорічно [1].

До цього призвело недосконале законодавство та невисока ефективність змін і доповнень до Кримінального кодексу України, зокрема щодо притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності та спрощення процедур виявлення порушень. Недосконалими є й положення Закону України "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії протиправному поглинанню та захопленню підприємств", де навіть відсутнє трактування поняття "рейдерства", що ускладнює захист підприємств та їх майна і активів від цієї діяльності [2];

- складність та обмеженість доступу діючих і новостворюваних суб'єктів МСП до ресурсів та ринків, прав діяльності. Вказане проявляється через приховану монополізацію більшості сегментів ринку споживчих товарів і послуг, використання адміністративного ресурсу при отриманні конкурентних переваг чи створенні штучних обмежень для конкурентів, тиск на бізнес (створення організаційно-бюрократичних перешкод) при проходженні адміністративних послуг та державних процедур. Так, в Україні все ще існує велика кількість адміністративних бар'єрів (висновки, сертифікація, ліцензування, дозволи, що видаються на короткий термін, змушують підприємство, яке не змінює свого функціонального призначення, оформляти необґрунтовано велику кількість документів для отримання дозвільних документів на новий строк) [3];

- проблеми фінансування комерційної господарської діяльності, ресурсного, фінансового та інвестиційного забезпечення розвитку малого і середнього бізнесу. Вітчизняні суб'єкти підприємництва, особливо малого і середнього, характеризуються недостатньою забезпеченістю власними фінансовими ресурсами та робочим оборотним капіталом. Це обмежує їх можливості в розвитку бізнесу та модернізації бізнес-процесів. В умовах браку власних коштів низькою залишається дієвість вітчизняних фінансово-інвестиційних фондів та вкрай обмежені можливості суб'єктів МСП відносно залучення недорогих фінансово-інвестиційних ресурсів з приватних фондів інвестиційного та інноваційного розвитку, адже вартість обслуговування таких коштів сягає від 24% річних та вище, що унеможливорює прийнятну ефективність довгострокових ризикових інноваційних проектів.

Через ризик неповернення кредитних зобов'язань та недосконале державне регулювання і систему правового захисту, переважна більшість українських банків відмовляються співпрацювати з суб'єктами малого бізнесу. Так, станом на 01.01.2013 р. частка кредитів, наданих банками України малим підприємствам у загальному обсязі кредитного портфелю, становила лише 12% [4];

- низький рівень життєздатності вітчизняного підприємницького сектору через низьку інвестиційно-інноваційну активність його суб'єктів, у край низький рівень і малу кількість реалізованих проектів і програм співробітництва з великим бізнесом та державою (в межах державно-приватного партнерства). До цього значною мірою призвела недосконалість законодавчої бази щодо регулювання відносин у сфері міжсекторального та міжгалузевого співробітництва, державно-приватного партнерства, зокрема низький рівень захищеності інвестицій приватних партнерів, адже не передбаченим залишається механізм їх повернення державою, оскільки така

відповідальність не прописується у відповідних господарських договорах в рамках державно-приватного партнерства та інших форм співпраці [5];

- нерівномірність податкового навантаження на малий і середній та великий бізнес. Так, в Україні не викорінено практику ухилення від сплати податків шляхом застосування офшорних схем, про що свідчать зростаючі темпи інвестицій з Кіпру [6]. Внаслідок цього суб'єкти великого бізнесу мають можливості знижувати рівень податкового навантаження, чого позбавлені суб'єкти малого і середнього підприємництва [7]. Недосконалість податкової політики та негативний вплив на бізнес сучасного податкового законодавства проявляється також в існуванні практики збирання податкових платежів і зборів, які мають сплачуватися протягом пізніших періодів оподаткування, авансом, заборони ДПС України віднесення збитків суб'єктів господарювання на майбутні періоди (що суперечить Податковому кодексу України) та ін. [8];

- низький рівень дієвості та ефективності національної, регіональних і місцевих стратегій та програм підтримки підприємництва, їх орієнтованість на реалізацію невеликої кількості заходів, як правило, обслуговуючого, а не інвестиційно-інноваційного характеру, причому переважно в столиці та обласних центрах [9].

У нинішніх умовах існуюча система бюджетно-податкової підтримки конкурентоспроможності малого та середнього підприємництва вже не здатна бути стимулом для активізації сектору МСП. Хаотичні й різкі зміни умов ведення бізнесу, непрогнозована фіскальна політика, високий рівень корупції призвели до того, що кількість суб'єктів малого та середнього бізнесу в останні роки почала зменшуватися, що свідчить про необхідність удосконалення існуючих бюджетно-податкових інструментів стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва [10].

З огляду на визначені проблеми та перешкоди, цільовими орієнтирами удосконалення державної політики щодо підтримки конкурентоспроможності сектору малого і середнього підприємництва мають стати:

- збільшення кількості діючих суб'єктів МСП, підвищення рівня ділової активності, стимулювання розвитку та поширення місцевих підприємницьких ініціатив;
- удосконалення бюджетно-податкових інструментів підтримки малого та середнього підприємництва в Україні;
- покращення ресурсного та матеріального-технічного забезпечення суб'єктів МСП та підвищення рівня ефективності їх фінансово-господарської діяльності;
- активізація практик організації інтеграційних та кооперативних процесів між суб'єктами МСП та великими підприємствами;
- розвиток інституційного забезпечення суб'єктів МСП;
- посилення мотивації населення до підприємницької діяльності;
- дієва та агресивна протидія рейдерству і протиправному захопленню майна, активів, власності;
- зниження (до природного рівня) трансакційних витрат суб'єктів комерційної господарської діяльності, формування рівних і справедливих умов конкуренції суб'єктів великого, середнього і малого бізнесу (у т. ч. у сфері оподаткування).

Зауважимо, що формування державно-суспільної системи підтримки сектора МСП в Україні поступово переміщується все більше з центру в регіони, що є закономірним та дозволить більш якісно враховувати особливості стану розвитку та структури економіки та існуючого стану розвитку аналізованого сектору національного господарства у регіонах держави. Концепції розвитку конкурентоспроможності сектора МСП необхідно розробляти індивідуально та безпосередньо прив'язаними до відповідного регіону чи місцевості.

Водночас ряд заходів, спрямованих на посилення конкурентоспроможності підприємств сектора МСП та зорієнтованих на ліквідацію (або принаймні мінімізацію) негативних чинників і перешкод конкурентоспроможності, актуальні для більшості регіонів України.

Тому, регіональним органам державного управління слід реалізувати наступні заходи,

зокрема в частині бюджетно-податкової політики:

1. Удосконалення існуючої системи оподаткування суб'єктів малого підприємництва. Вважаємо, що головними пріоритетами політики детінізації економіки у секторі "спрощенців" є оптимізація та модернізація спрощеної системи оподаткування, легалізація трудових відносин і зайнятості, унеможливлення "співпраці" з приховування доходів, фінансових ресурсів та операцій з юридичними особами на загальній системі оподаткування, недопущення здійснення окремих видів господарської діяльності без отримання необхідних дозвільних документів і ліцензій.

У сегменті малих та середніх підприємств найбільш важливими завданнями є виявлення і недопущення неправдивого і неправомірного нарощування валових витрат, викриття тіньових операцій з купівлі/продажу бізнесу, матеріальних і нематеріальних активів, виведення з тіні оплати праці, недопущення фіктивного співробітництва підприємств з суб'єктами фінансового сектору, провадження нелегального господарювання і створення фіктивних підприємств. У секторі суб'єктів великого бізнесу державну системну політику детінізації важливо зорієнтувати на протидію і унеможливлення застосування офшорних юрисдикцій для виведення капіталу та ухилення від оподаткування, прозоре і справедливе відшкодування податку на додану вартість, розміщення державних замовлень, виявлення і легалізацію діяльності альтернативних банківських і платіжних систем, недопущення фіктивних операцій на ринку цінних паперів, адекватну протидію нелегальному імпорту, контрабанді та виробництву фальсифікованих товарів.

2. Зорієнтованість бюджетної політики на скорочення кількості збиткових та сприяння створенню нових малих підприємств. Цього можна досягнути шляхом зниження витрат малих і середніх підприємств. Наприклад, витрат на оренду офісних та виробничих площ через утворення комунальних підприємств та виділення їм приміщень для подальшого створення муніципальних бізнес-інкубаторів та індустриальних парків із наданням суб'єктам сектора МСП приміщень та виробничих площ у пільгове користування. Знизити витрати суб'єктів сектора МСП можна також шляхом надання цілеспрямованої інформації про потенційних торговельних партнерів закордоном, фінансової підтримки участі малих підприємств у ярмарках, що полегшить їм можливість встановлення контактів з новими постачальниками та покупцями.

3. Підвищення рівня доступності суб'єктів сектора МСП до бюджетних фінансово-кредитних ресурсів. В Україні на сьогодні не лише законодавчо закріплено, але й розроблено та відпрацьовано на практиці механізми фінансово-кредитного сприяння суб'єктам МСП (відшкодування частини відсоткової ставки за кредитами комерційних банків; майнова порука при одержанні кредиту комерційного банку тощо). Водночас аналіз цієї складової політики підтримки сектора МСП виявив неоднозначне ставлення з боку органів місцевого самоврядування у різних регіонах України до даних процесів.

В окремих областях виділяються достатні кошти для фінансування програм фінансово-кредитного сприяння суб'єктам МСП, в окремих – кошти не виділяються взагалі. Відповідно, у областях, в яких не виділяються кошти на програми фінансово-кредитного сприяння сектору МСП не виконуються положення законодавства України про державне сприяння та підтримку розвитку малого і середнього підприємництва.

Таким чином, визріла необхідність загальнодержавного закріплення норми, згідно якої органи місцевого самоврядування повинні виділяти грошові засоби у розмірі не менше певного визначеного відсотка від бюджету розвитку області (міста, району тощо) з метою забезпечення фінансово-кредитної підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва через регіональні та місцеві фонди підтримки підприємництва на тендерній основі із наданням такої допомоги суб'єктам МСП, проекти яких є економічно ефективними та сприятимуть соціально-економічному розвитку регіону.

Такий механізм підтримки сектора МСП може бути доповнений реалізацією на практиці наступних послідовних дій: розробка та затвердження методики формування рейтингу регіонів за рівнем розвитку підприємництва; законодавче закріплення даної методики та, відповідно,

фінансування регіонів, які відстають за рівнем розвитку підприємництва; визначення в межах регіонів депресивних районів щодо розвитку сектора МСП та концентрація фінансово-кредитного сприяння сектора МСП у цих районах.

Отже, незважаючи на широкий спектр бюджетно-податкових важелів, застосування яких у світовій практиці демонструє високу ефективність, в Україні зазначений механізм стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва функціонує менш результативно.

Висновки і перспективи. Аргументовано, що на сьогоднішній день в Україні не забезпечені основні компоненти сприятливого економічного середовища для успішного розвитку малого і середнього підприємництва. Зокрема, йде мова про неефективну бюджетно-податкову політику стимулювання підприємницької активності.

Основними заходами щодо удосконалення бюджетно-податкових інструментів підтримки малого та середнього підприємництва в Україні повинні стати: зменшення податкових перешкод для зміни організаційно-правової форми ведення підприємницької діяльності; стимулювання технологічного оновлення малого та середнього бізнесу; розширення внутрішніх джерел фінансування в умовах обмеженості доступу до кредитних ресурсів і надмірно високої вартості боргових ресурсів; запровадження стимулів для створення в малому бізнесі висококваліфікованих робочих місць.

Необхідна нова методологія програмування розвитку суб'єктів малого і середнього підприємництва. Тут важливо проводити заходи з контролю витрат бюджетних коштів, у тому числі і навіть самими підприємцями і проводити більш глибокий аналіз безпосередньо самих програм. За своєю суттю, посилення контролю і прозорості бюджетних фінансових потоків є елементом побудови нормально діючого системного зворотного зв'язку.

Основним напрямом державної підтримки малого підприємництва повинні бути фінансово-кредитна підтримка, яка реалізується за допомогою прямих і непрямих форм; встановлення системи гарантованого доступу підприємців до кредитних ресурсів, створення різноманітних державних програм підтримки банківських установ, які кредитують мале підприємництво.

Програми розвитку підприємництва, відповідно до визначених суспільних цілей, потребують для своєї реалізації особливого механізму забезпечення. Основне призначення цього механізму полягає у створенні концепції, лінії діяльності органів влади, при якій цілі розвитку малого і середнього підприємництва узгоджуються з можливостями регіону та держави і обмеженнями, що створює зовнішнє середовище.

Реалізація вище запропонованих та інших заходів в значній мірі сприятиме підтримці конкурентоспроможності малого і середнього підприємництва, його зміцненню, економічній безпеці, що в кінцевому підсумку позитивно позначиться на рівні соціально-економічного розвитку країни та якості життя населення України.

Подальші дослідження в аналізованій сфері доцільно зосередити на аналізі передового світового досвіду застосування бюджетно-податкових інструментів підтримки малого та середнього бізнесу з метою його використання в українських реаліях.

Список використаних джерел

1. Дічек, О. Рейдерство в Україні: реалії ринкової економіки або економічний тероризм? [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.uspp.org.ua/interview/30.reyderstvo-v-ukraini-realii-rinkovoi-ekonomiki-abo-ekonomichnyi-terorizm.htm>.
2. "Антирейдерський закон" не буде ефективним – юрист. Голос столиці. 11.10.2013. [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://newsradio.com.ua/2013_10_11/Antirejderskij-zakon-ne-bude-efektivnim-jurist.
3. Кабінет Міністрів України. Розпорядження. Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми розвитку малого і середнього підприємництва на 2014-2024 роки : від 28.08.2013 р. № 641-р [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>.
4. Кавтиш, О. П. Аналіз діяльності підприємств малого бізнесу та шляхи підвищення їх прибутковості [Електронний ресурс] / О. П. Кавтиш, Т. О. Колісна // Електронне наукове фахове видання "Ефективна

економіка". Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2028>.

5. Бар'єри, що перешкоджають ДПП в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Normativni%20Akti%20New/PP/Analysis%20of%20Legisl%20DPP_ukr.pdf.

6. Влада не зацікавлена у скасуванні офшорних схем [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://newsradio.com.ua/2013_06_06/Vlada-ne-zac-kavlena-u-skasuvann-ofshornih-shem-Moskal.

7. Боротьба з офшорами: постраждають всі, крім олігархів? [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://corruptua.org/2013/11/borotba-z-ofshorami-postrazhdayut-vsi-krim-oligarhiv>.

8. Звіт наглядової ради з питань реалізації програми модернізації державної податкової служби України [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://minrd.gov.ua>.

9. Лисяк, Л. Податкові інструменти державного регулювання підприємницької діяльності [Текст] / Л.Лисяк, В. Тараненко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2013. – № 3. – С. 66-71.

10. Молдован, О. О. Щодо удосконалення податкових інструментів підтримки малого підприємництва в Україні [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/1621/>.

Shushkova Yulia

Ph.D. (in Economics), Associate Professor

Department of State and Local Finances

Lviv National University of Ivan Franko

Lviv, Ukraine

E-mail: shushkova@ukr.net

BUDGET AND TAX TOOLS TO SUPPORT THE COMPETITIVENESS OF SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE

Abstract

Introduction. One of the main priorities of economic policy in most countries of the world is the support of this segment entrepreneurship in view of the particularly important functions of small and medium enterprises at the present stage of development of the economy. Budget and tax tools to support the competitiveness of small and medium-sized businesses have a significant role among the tools of state regulation of economic processes, including the development of small and medium-sized entrepreneurship. The development of modern domestic small and medium business shows the insufficiency of the using such tools and the necessity of their improvement.

Methods. General scientific and special methods of groupings, logical analysis, strategic management (to substantiate the tools and means to improve the competitiveness of small and medium enterprises); systematic and comparative analysis were used during the research.

Results. The development of small and medium business makes a significant contribution to the social and economic development of the state is argued, in particular, provides the increasing of GRP and contributions to local budgets, creation of new jobs and increasing of employment and strengthening the innovation component of competitiveness of national economy. However, the basic components of favorable economic environment for the successful development of small and medium businesses are not provided today in Ukraine. In particular, it concerns an inefficient budget and tax policy to stimulate entrepreneurial activity. According to the relevance of the subject, the target reference points for the improvement of public policies to support the competitiveness of the sector of small and medium entrepreneurship are identified, in particular, a number of measures to regional governmental bodies in the part of budget and tax policy, aimed at strengthening the competitiveness of enterprises SME sector are designed.

Discussion. It is advisable to focus further research in analyzed area on research of advanced world experience of using budget and tax instruments to support SMEs for the purpose of its using in Ukraine.

Keywords: fiscal and tax tools, competitiveness, the sector of small and medium entrepreneurship, public policy, strategic priorities.

References

1. Dichek, O. *Reiderstvo v Ukraini: realii rynkovoi ekonomiky abo ekonomichniy teroryzm?* [Raiding in Ukraine: realities of the market economy or economic terrorism?]. Retrieved from <http://www.uspp.org.ua/interview/30.reyderstvo-v-ukraini-realii-rinkovoi-ekonomiki-abo-ekonomichnyi-terorizm.htm>.

2. *Antyreiderskyi zakon* – ne bude efektyvnyy – yuryst. Holos stolytsi. 11.10.2013. [Antiraiders law will not be

effective – a lawyer. The voice of capital. 11.10.2013.]. Retrieved from http://newsradio.com.ua/2013_10_11/Antirejderskij-zakon-ne-bude-efektivnim-jurist.

3. The Cabinet of Ministers of Ukraine On approval of the Concept of the National Program of small and medium enterprises in 2014-2024. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/641-2013-%D1%80>.

4. Kavtysh, O., & Kolisna, T. Analiz diialnosti pidpriemstv maloho biznesu ta shliakhy pidvyshchennia yikh prybutkovosti [Analysis of activity of small business enterprises and ways to improve their profitability]. *Elektronne naukovye fakhove vydannia "Efektivna ekonomika"*. Retrieved from <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2028>.

5. *Bariery, shcho pereshkodzhaiut DPP v Ukraini* [Hindering barriers PPP in Ukraine]. Retrieved from http://www.ibser.org.ua/UserFiles/File/Normatyvni%20Akty%20New/PP/Analisis%20of%20Legisl%20DPP_ukr.pdf.

6. *Vlada ne zatsikavlena u skasuvanni ofshornykh skhem* [The government is not interested in the abolition of offshore schemes]. Retrieved from http://newsradio.com.ua/2013_06_06/Vlada-ne-zac-kavlena-u-skasuvann-ofshornih-shem-Moskal.

7. *Borotba z ofshoramy: postrazhdaiut vsi, krim oliharkhiv?* [The fight against offshore, all will suffer, besides the oligarchs]. Retrieved from <http://corruptua.org/2013/11/borotba-z-ofshorami-postrazhdayut-vsi-krim-oligarhiv>.

8. Report of the Supervisory Board on the program of modernization of the State Tax Service of Ukraine. Retrieved from <http://minrd.gov.ua>.

9. Lysiak, L., & Taranenko, V. (2013). Podatkovi instrumenty derzhavnoho rehuliuвання pidpriemnytskoi diialnosti [Tax instruments of state regulation of entrepreneurial activity]. *Naukovyi visnyk: Finansy, banky, investytsii*, 3, 66-71.

10. Moldovan, O. *Shchodo udoskonalennia podatkovykh instrumentiv pidtrymky maloho pidpriemnytstva v Ukraini* [Concerning the improvement of tax instruments to support small business in Ukraine]. Retrieved from <http://www.niss.gov.ua/articles/1621/>.

